

Verslag 62^e vergadering ARO, 30 mei 2018

Aanwezige ARO-leden: de heer J. Winsemius, de heer E. Pleijster, mevrouw I. van Koningsbruggen, de heer K. Wardenaar, mevrouw E. Marcusse, de heer P. de Ruyter.

Namens de provincie: de heer T. Smeelen (voorzitter), de heer H. van Helden (secretaris, verslag), de heer B. van Leeuwen (BEL/IOT).

1. Opening en mededelingen

De heer Smeelen opent de vergadering en heet iedereen van harte welkom.

2. Algemene punten en voorbespreking agenda (niet openbaar gedeelte).

Het verslag van de 61^e ARO-vergadering 7 maart wordt vastgesteld.

Er wordt kort gekeken naar het ontwerpvoorstel voor het Wapo-terrein in Uithoorn, dat mede naar aanleiding van het ARO-advies van 7 maart 2018 is aangepast. De ARO is positief over de aanpassingen, waarbij het terrein meer los komt te liggen van de Vuurlijn. De commissie heeft een lichte voorkeur voor de variant met de appartementen, omdat deze schets ruimer oogt en als geheel meer als een complex gezien kan worden. Parkeren is nog een aandachtspunt, omdat dit een dominante factor is in de uitwerking en de kwaliteit van het gebied. De ARO ziet nog wel verbetermogelijkheden voor het grote gebouw aan de Maximalaan. Dit gebouw is erg beeldbepalend. Het zou wat meer los van de weg moeten liggen en zich beter moeten verhouden tot de gebouwen aan de overzijde van de weg en tot de rest van het plan.

De ingebrachte plannen worden voorbesproken.

3. Ontwikkeling Natuurhaven MuiderPort Muiden, gemeente Gooise Meren (tweede behandeling)

Aanwezig bij dit agendapunt: de heer Godefroy (La4sale), de heer T. Zeegers (gemeente Gooise Meren), mevrouw Q. van Aspert (KNZ&RV), mevrouw M. Coebergh (KNZ&RV), de heer M. van Dis (KNZ&RV), de heer W. Coenen (KNSF), de heer J. van Raay (Elburg Yachting), mevrouw C. Vleerbos (provincie Noord-Holland, BEL/RO).

De heer Zeegers geeft een korte introductie. In 2014 is het voorontwerp bestemmingsplan voor de Buitenhaven gepresenteerd. Daarna is een proces met de initiatiefnemers in gang gezet en is er een startovereenkomst gesloten. Op 14 mei 2015 heeft de ARO over dit eerdere plan geadviseerd. Nu ligt het aangepaste plan voor.

De heer Van Raay legt uit dat er met meerdere partners aan het plan wordt gewerkt. Bij de uitwerking gaat het om een zorgvuldige afweging van alle belangen. Nut en noodzaak van de haven is aangetoond. Muiden is een uitstekende locatie voor een watersportcentrum. Er

zullen onder meer duizenden kinderen gebruik van gaan maken. Door de haven komt Muiden weer op de waterkaart. Er kunnen onder meer nationale evenementen worden gehouden en aan talentontwikkeling worden gedaan.

De heer Godefroy gaat in op het ontwerpproces. Hij toont een overzicht van de verschillende ontwerpen die eerder voor de haven zijn gemaakt. Hierbij was het uitgangspunt steeds 600 ligplaatsen. Wat al die ontwerpen kenmerkt is dat er steeds met een zone met natuurcompensatie (groene eilanden) is gewerkt en dat over een relatief grote lengte langs de dijk voorzieningen komen. Basisonderdelen zijn verder de golfbreker, de aanlegsteigers, de bestaande strekdam, de havenkom en de havengebouwen. Mede op basis van het eerdere ARO-advies is gezocht naar een betere ruimtelijke oplossing. De heer Godefroy toont de stappen die zijn gezet om tot het huidige voorstel te komen. In de verkenning van alternatieven wordt het ontwerp steeds compacter en concentreert het zich uiteindelijk in een smaller gebied tussen de golfbreker en de bestaande strekdam. Belangrijk is ook dat de havenfaciliteiten in het nieuwe voorstel los gelegd worden van de dijk door middel van water en dat ze buiten de verboden kring van de Westbatterij blijven. De zichtlijn vanaf de Westbatterij op Pampus wordt gerespecteerd. Wat betreft de opzet en architectuur is ter inspiratie ook naar voorbeelden in het buitenland gekeken, onder andere Stockholm. Er is een sessie met de RCE/kwaliteitsteam Nieuwe Hollandse Waterlinie geweest, die zich kon vinden in de hoofdlijnen van het plan. Het verkeer naar de haven komt via een toegangsweg vanuit de Krijgsman. De ronde vorm van de havenkom komt wat geforceerd over vindt de heer Godefroy, maar in werkelijkheid zie je die nauwelijks. Het silhouet van de masten en gebouwtjes is veel beeldbepalender. Mevrouw van Coebergh van de Koninklijke steunt het plan en vult nog aan dat er bij grote evenementen ook groot water nodig is. Dat is hier voorhanden.

De ARO vraagt waarom de havenkom rond moet zijn. De heer Van Raay legt uit dat het in de havenkom een heel sociaal gebeuren is. De ronde vorm is gunstig waar het gaat om de ontmoeting tussen mensen. Boten liggen naast en tegenover elkaar. De vorm is ook heel flexibel als het gaat om het gebruik. Daarnaast respecteert de cirkel de zichtlijn op Pampus. De ARO wil graag weten wat het aspect 'natuur' is in de naam natuurhaven. Gaat het om duurzaamheid, ecologie? De heer Coenen legt uit dat het vooral gaat om het zo min mogelijk verstoren van bestaande natuurwaarden, zoals de aanwezige vleermuizen en de dijkoever. Door de kleinere oppervlakte die de haven inneemt wordt onder water ook minder natuur verstoord. De ARO geeft aan dat het duurzame karakter ook in de gebouwtjes zou moeten worden voortgezet. De heer Van Raay zegt hierop dat dat ook de ambitie is. De gebouwtjes worden van hout, vanwege de Stelling van Amsterdam.

Vanuit de ARO wordt opgemerkt dat wat betreft cultuurhistorie nu erg de nadruk gelegd wordt op de Stelling van Amsterdam, met onder andere de zichtlijn op Pampus. Deze plek kent echter een langere geschiedenis waarbij ook de Nieuwe Hollandse Waterlinie en zelfs de Oude Hollandse Waterlinie van belang zijn. De Westbatterij en het Muiderslot bewaakten samen de havenmond van de vesting Muiden. De vraag is of er ook meer relatie gelegd kan worden met de andere zijde van de havenmond. De heer Godefroy legt uit dat dat de haven juist de havenmond respecteert door afstand te houden. Dat wilde de RCE ook. De heer Coenen vult aan dat in het ontwerp ook de Westbatterij en de monding van de Vecht worden verbeterd. Het geheel wordt minder rommelig dan nu het geval is. De heer Van Raay zegt dat

de Vechtplassencommissie ook heel erg heeft gepleit voor het opschonen van de havenmond. RWS had als eis dat de haventoeegang zich goed moet onderscheiden van de Vechtmond, zodat schepen zich niet kunnen vergissen.

De commissie zet vraagtekens bij de sterke vormentaal in het ontwerp en constateert dat het plan nog wat op twee gedachten hinkt. Aan de ene kant lijkt de ronde havenkom een spiegeling van de Stelling van Amsterdam, maar de haven houdt ook afstand tot de Stelling. Daarnaast pretendeert de haven een natuurhaven te zijn, waarbij je een groene en natuurlijke inrichting verwacht, maar dat is niet het geval. Het is wenselijk dat de haven een heldere identiteit krijgt: laat de Stelling gewoon in zijn waarde en zet wat meer in op een natuurhaven. Het huidige ontwerp voegt wat betreft natuur weinig toe. In het Markermeer en IJmeer vinden al meerdere initiatieven plaats voor natuurontwikkeling, die zou je hier dan ook verwachten. De haven ligt grotendeels los van de dijk, wat een goed uitgangspunt is, maar ligt ook weer niet helemaal los. Op dit schakelpunt zou wellicht ook meer met natuur kunnen worden gedaan. De heer Van Raay zegt dat op dit schakelpunt juist de integratie met de Koninklijke plaatsvindt. De heer Coenen geeft aan dat de haven inderdaad weinig natuur toevoegt, maar deze heeft in elk geval veel minder impact op de natuur dan gebruikelijk bij een dergelijke haven. Veel havens zijn veel industriëler, met kranen en dergelijke. De ARO geeft aan dat je in de materialisering ook veel meer met natuurlijke elementen zou kunnen werken.

De ARO geeft aan dat het nieuwe ontwerp in elk geval al veel beter is dan het eerdere plan. De oriëntatie en locatie zijn beter, de omvang is kleiner en de industriële onderdelen bevinden zich elders. Het is echter nog een model, een schema. Het is een substantiële haven die, meer dan nu is aangegeven, gezien moet worden in relatie tot Muiden en woonwijk De Krijgsman. Voorkomen moet worden dat de haven associaties oproept met Dubai of IJmuiden, zoals nu een beetje het geval is door de gekozen vormen. In het ontwerp zal daarom nog een flinke slag gemaakt moeten worden. Vragen die daarbij aan de orde komen zijn: Hoe kom je het terrein op? Wat zie je van de gebouwen? Hoe verhoudt de haven zich tot de andere aanlegplekken in Muiden? Hoe verhouden de verschillende gebouwen zich tot elkaar? Welke routes, ook voor langzaam verkeer zijn er? De heer Godefroy kan zich hierin vinden. De stoffering in het ontwerp moet nog verder worden uitgewerkt.

Bij de ontwerpslag, waarbij nu snel de stap gezet wordt naar de detaillering, vraagt de ARO ook om nog eens goed te kijken naar de hoofdeisen vanuit de Nieuwe Hollandse Waterlinie die in het Linedossier worden genoemd. Het gaat daarbij o.a. om de verboden kring van de Westbatterij. Mede met het oog op de nominatie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie als Werelderfgoed ligt het gebied onder het vergrootglas bij UNESCO. Het advies is dan ook in het traject van planuitwerking nauwe contacten te onderhouden met het Liniebureau. Daarnaast oppert de ARO dat de aanwezigheid van de haven, die tevens een soort vooroeverbescherming vormt, wellicht aanleiding is om de dijk ter plekke van de Westbatterij iets te verlagen, zodat deze visueel weer meer in contact komt met het IJmeer.

Conclusie, samenvatting

De ARO kan zich vinden in de aangepast locatie en oriëntatie van de haven. Ook het feit dat de omvang van de haven kleiner is en wat gebruik betreft een minder industrieel karakter krijgt kan op instemming rekenen. Er dient nog wel een goede keuze gemaakt te worden als het gaat om de identiteit die de haven moet krijgen. Nu hinkt het plan nog op twee

gedachten, waardoor het nog rommelig overkomt: er wordt gezocht naar een relatie met de Stelling van Amsterdam, maar tegelijkertijd zou het, afgaande op de naam, een natuurhaven moeten zijn. De ARO adviseert om meer in te zetten op een natuurhaven. De commissie constateert daarnaast dat de opzet nog een schematisch karakter heeft en dat er nog een grote ontwerpslag gemaakt moet worden. Hierbij dienen onder meer de toegang, de routes voor langzaam verkeer en de gebouwtjes de nodige aandacht te krijgen. Als meer ingezet wordt op een natuurhaven, dan moet dit ook duidelijker terugkomen in de materialisering en niet alleen in het zoveel mogelijk ontzien van natuurwaarden. Aanbeveling van de commissie is om in het traject van planuitwerking en detaillering goed te kijken naar de hoofdeisen die vanuit de Nieuwe Hollandse Waterlinie worden gesteld en nauwe contacten te onderhouden met het Liniebureau. De ARO is benieuwd naar de verdere uitwerking.

4. *Uitbreiding Mol Freesia, Overspoor 80 Nibbixwoud, gemeente Medemblik*

Aanwezig bij dit agendapunt: de heer R. van Paridon (Team Erfkwaliteit Noord-Holland), de heer J. Mol (Mol Freesia), de heer M. Mol (Mol Freesia), de heer J. Gijtenbeek (provincie Noord-Holland, BEL/RO) en mevrouw N. von Meijenfeldt (provincie Noord-Holland, BEL/RO).

De heer Van Paridon geeft een toelichting op de verkenning naar de landschappelijke inpassing van de kassen en het zonneboilerveld. Mol Freesia heeft het voornemen om de kas in twee fases uit te breiden en daarbij tevens te verduurzamen. In het ontwerpproces werken de eigenaren samen met bewoners, gemeente en provincie. De huidige landschappelijke inpassing van de kas is heel beperkt; de kas ligt nu los in het landschap. Vanuit bewoners uit de omgeving is bezwaar geuit tegen de lichtuitstraling van de kassen. Mol Freesia is bezig om de lichthinder te beperken door het aanbrengen van schermen boven in de kas en als het nodig is ook aan de zijkant. Het landschap ten zuiden van het terrein is van oudsher relatief verdicht door de aanwezigheid van boomgaarden en singelbeplanting en kent veel onregelmatige kavels en kavelrichtingen (vlakjeslandschap). Door het verdwijnen van de boomgaarden en singels wordt het landschap langzaam verder uitgehold. De heer Van Paridon heeft een ruimtelijke analyse gemaakt als basis voor de landschappelijke inpassing. Hierbij is gekeken naar de historische ontwikkeling, de linten die de randen van het gebied vormen en de verschillende bedrijven die voorkomen. Er zijn bijvoorbeeld ook verschillende mensen met een Bed&Breakfast, wat aangeeft dat het gebied ook recreatief gezien potentie heeft. De kunst is om alle ontwikkelingen wat meer in relatie tot elkaar te brengen en daarmee de ruimtelijke kwaliteit van het hele gebied te versterken. Om een robuuste landschappelijke inpassing van het bedrijf te realiseren is een minimale maat van 18 m nodig rond de kassen, zo blijkt uit de verkenning. Naast de directe inpassing van het bedrijf zelf zijn ook verbetervoorstellen voor het landschap in de omgeving gedaan. De heer van Paridon schetst twee ruimtelijke modellen voor de inpassing. In beide modellen breidt de kas recht naar achteren uit. Voor het zonneboilerveld zijn twee mogelijkheden: of meegaan met de verkaveling (zoals ook wenselijk is vanuit het zonnebeleid van de provincie), of juist de richting van de kas en het bedrijventerrein volgen. In het eerste geval is wat betreft inpassing nadruk gelegd om een groene, landschappelijke lijn aan de achterzijde, die meegaat met de verkavelingsrichting. In het tweede geval is gekozen voor een 'zaagtand',

waarmee de hoekverdraaiing in verkavelingsrichting wordt benadrukt. Aan de hand van profielen is onderzocht wat de maat van de kassen en zonneboilers betekent voor de inpassingsmogelijkheden. Hierbij is gebruik gemaakt van water en opgaande beplanting die aansluit bij de sfeer van de singelbeplanting in de omgeving en wordt ook een kade geïntroduceerd die dienst kan doen als onderhoudspad en recreatieve verbinding. De zonneboilers krijgen een maat die afwijkt van de gebruikelijke zonnepanelen die elders worden toegepast. De heer J. Mol legt uit dat een segment 6,25 m lang is en 3,25 m hoog en dat de panelen onder een hoek van minimaal 15 graden staan. Daaronder zit een buizenstelsel. Het geheel zou wat lager kunnen, maar dan is er meer oppervlakte nodig, moeten er meer aan- en afvoerleidingen komen en wordt de aanleg 40% duurder. Dat is niet rendabel voor het bedrijf. De kas zelf is 7,5 m hoog. De heer Van Paridon vult aan dat het behoud van de bestaande sloten onder het zonneboilerveld eigenlijk niet logisch is, omdat deze diverse keren gekruist worden met aan- en afvoerbuizen. Hoofdvraag is: ligt het zonneboilerveld aan het bedrijventerrein en de kas of aan het landschap?

De ARO geeft aan dat de schaal van de inpassing belangrijk is. Een grootschalige ontwikkeling vraagt ook om een ruimere inpassing. Vraag is hoeveel ruimte er beschikbaar is. De heer Van Paridon zegt hierop dat de ruimte voor inpassing sterk samenhangt met het eigendom. Er is al voorgesteld om aan de achterkant van de tweede uitbreiding van de kas twee segmenten weg te laten, zodat hier meer ruimte voor inpassing ontstaat. Mogelijk dat er nog in beperkte mate extra grond kan worden aangekocht.

De commissie vraagt waarom voor zonneboilers is gekozen als energievoorziening. De heer J. Mol legt dat er meerdere technieken zijn bekeken, maar dat deze het meest rendabel en veilig is. De heer M. Mol vult aan dat de boilers vier keer zo efficiënt zijn dan andere technieken als het gaat om de opslag van warmte. De warmte wordt vooral 's nachts in de kas gebruikt en de zonnewarmte moet dus tijdelijk kunnen worden opgeslagen. Zonneboilers zijn pas op één plek in Noord-Holland toegepast, de techniek is dus relatief nieuw. De ARO constateert dat de regels van de provincie voor zonne-energie nog niet toegespitst zijn op deze vorm van techniek. De hoogte wijkt af van de gewenste maximale hoogte van 1,50 m en wat betreft behoud van sloten is deze techniek lastiger door de noodzakelijke leidingen.

De ARO vraagt naar de levensduur van deze zonneboilers. De heer J. Mol zegt dat dit 25 jaar is. Technieken veranderen snel, dus tegen die tijd kijken we wat dan de mogelijkheden zijn. De ARO vraagt waarom niet de hele uitbreiding, inclusief de kas, in de (afwijkende) kavelrichting zou kunnen. De heer M. Mol legt uit dat het draaien van de kas onmogelijk is door de benodigde systemen en de automatisering. Deze zijn immers gekoppeld aan de huidige kas en worden naar achteren doorgezet. De ARO zegt dit te begrijpen, maar ziet nog wel mogelijkheden om de zonneboilers in de kavelrichting te leggen en hiermee de tijdelijkheid en het respecteren van het huidige landschap, die een belangrijk aspect vormen in het zonnebeleid, te benadrukken. De tussenruimte/wig tussen kas en zonneboilers zou dan vrijgehouden moeten worden. Het idee van de 'zaagtand' bij de inpassing in model 2 is een prima uitgangspunt, maar kan ook grotendeels worden toegepast in model 1.

De heer Van Paridon zegt dat de regels voor zonne-energie duidelijk zijn en op heel veel plekken logisch en toepasbaar, maar in dit geval zijn ze lastiger te motiveren. De zonneboilers vragen vanuit de techniek om een andere hoogte en maken behoud van het slotenpatroon lastiger. De kas gaat al over de kavelrichting heen en als de zonneboilers de

kavelstructuur zouden volgen is er sprake van rendementsverlies. Model 2 is daarom vanuit dit perspectief logischer en sluit ook beter aan bij het bedrijventerrein. De kavelsloten zou je uiteindelijk, na tijdelijk gebruik van het terrein, over 25 jaar weer kunnen herstellen. Het zijn ook geen bijzondere sloten.

De ARO vraagt waarom de zonneboilers niet op het bedrijventerrein kunnen worden gepositioneerd. Ook de schuine sloot, die de scheiding vormt tussen de kavelrichtingen en cultuurhistorisch van belang is, wordt daarmee meer gerespecteerd. De heer M. Mol zegt dat op het bedrijventerrein weinig mogelijkheden zijn, omdat dit voor andere bedrijven is gereserveerd. De voorgestelde locatie voor de zonneboilers hoort overigens bij de 'zachte' reservering voor een mogelijke toekomstige uitbreiding van het bedrijventerrein.

De ARO zegt hierop dat wanneer het terrein met zonneboilers in het bestemmingsplan een bedrijfsbestemming zou krijgen er meer mogelijkheden zouden zijn. Nu moet nog worden voldaan aan de randvoorwaarden vanuit zonnebeleid, terwijl deze eigenlijk niet realistisch zijn voor een zonneboilerveld. Het huidige beleid is niet specifiek genoeg voor deze nieuwe techniek. In feite moeten er nieuwe regels worden opgesteld voor zonneboilers. De hogere constructie vraagt ook om meer ruimte voor inpassing. Vraag is hoe je tot een evenwichtig plan komt waarin alle randvoorwaarden, vanuit onder meer zonnebeleid, deze specifieke techniek en het landschap, tot hun recht komen. Een goede landschappelijke inpassing is hoe dan ook noodzakelijk. De ARO zegt dat er duidelijke argumenten moeten komen om voor model 1 of 2 te kiezen, uitgaande van het feit dat de zonneboilers door hun afwijkende hoogte en vorm afwijken van gangbare zonnepanelen. Óf je speelt in op de tijdelijkheid van de installaties, in lijn met het huidige beleid, óf je kiest voor een bestemmingsplanwijziging die de aanleg hoe dan ook mogelijk maakt. Mevrouw Von Meijenfheldt zegt dat de provincie nog in gesprek is met de gemeente over hoe hiermee moet worden omgegaan. Dat maakt het lastig om nu te adviseren over de ruimtelijke kwaliteit.

Conclusie, samenvatting

De ARO heeft, in lijn met het huidige zonnebeleid, in principe de voorkeur voor een model waarbij de zonneboilers in de richting van de verkaveling liggen, waarbij het mogelijk blijft om verkaveling en sloten na 25 jaar weer te herstellen. De ARO doet de suggestie om in ieder geval een herstelplan te maken voor wanneer de zonneboilers weer verdwijnen.

Tegelijkertijd ziet de ARO in dat het hier gaat om een nieuwe techniek, met een andere hoogte en andere inpassings-mogelijkheden dan gangbare zonnepanelen. Het huidige beleid is hier nog niet op ingericht. Het is noodzakelijk dat hier eerst duidelijkheid over komt, voordat meer gezegd kan worden over de landschappelijke inpassing. Een andere mogelijkheid is dat er voor het terrein van de zonneboilers een bestemmingsplanwijziging plaatsvindt. Ook dan geldt dat er een goede inpassing moet plaatsvinden, ook in relatie tot de kas, waarbij gebruik van de directe omgeving door omwonenden een plek krijgt. De getoonde voorstellen voor de inpassing van de kas zelf, met onder meer water, beplanting, een recreatief te gebruiken onderhoudspad en inrichtingsmaatregelen meer op afstand van het bedrijf, vormen een goede aanzet.

5. Rondvraag + afsluiting

Eric-Jan Pleijster neemt vandaag afscheid van de ARO. De voorzitter spreekt hem toe en bedankt hem voor zijn constructieve inzet de afgelopen jaren.

De volgende vergadering is op woensdag 4 juli a.s. vanaf 16:00 uur. Chris de Bont en Ingeborg Thorald zijn er dan bij als reservelid.

De voorzitter sluit de vergadering.